

UVOD

Globalizacija, ki je bila pred stoletji omejena le na odkrivanje še ne odkritih oziroma osvajanje še ne osvojenih ozemelj, je v 19. stoletju dobila predvsem ekonomski pomen. Šlo je za vzpostavljanje svetovnega trga ali, kot bi rekli danes, za formiranje globalne ekonomije. Svetovna trgovinska organizacija sicer še vedno obstaja, a le v sklopu vseh drugih globalnih ustanov.

Ni naključje, da je Svetovni trgovinski center s svojima nebotičnima dvojčkom padel prav na začetku tega stoletja oz. tisočletja: 11. 9. 2001. Kajti tudi to ni naključje, da je bila takoj po njegovi zrušitvi napovedana tretja svetovna vojna v obliki globalnega boja zoper mednarodni terorizem – globalna vojna zoper globalnega sovražnika. Ta se je sicer začela le na posameznih točkah globusa, toda začela se je. Preventivno. Meje med svetovnim mirom in svetovno vojno tako rekoč ni več.

Še pred desetletjem si skoraj nismo mogli zamisliti, da bo slovenska vojska, komaj oblikovana, kaj kmalu navzoča na vseh koncih sveta. Da bodo slovenski vojaki delovali, kar se dogaja danes, v sestavu globalnih vojaških enot in bili udeleženi v njihovih operacijah. Vključili smo se ne samo v napovedano globalno vojno s svetovnim terorizmom, ampak tudi v *remaking of world order*, preoblikovanje starega in konstruiranje novega svetovnega reda. Smo dejavnik,

čepprav pomožni, pri postavljanju novega ravnotežja moči. Če temu, kar zdaj nastaja, sploh še lahko rečemo ravnotežje.

Do vsega tega ne bi moglo priti, če se spotoma ne bi širila globalna infrastruktura. Če na svetu ne bi bilo globalne prometne in informacijske infrastrukture, predvsem svetovnih letalskih in telefonskih povezav. Da so te povezave mobilne, pravzaprav avto-mobilne v najširšem pomenu, je samoumevno.

Vzporedno se nekaj podobnega kot na področju tehnocivilizacije dogaja v območju kulture, tako duhovne kot telesne. Prejšnje stoletje je bil nogomet predvsem zadeva Zahoda, danes, na zadnjem svetovnem prvenstvu pa so bile zastopane nogometne reprezentance z vseh kontinentov. Enako je že bilo na minulih olimpijskih igrah, predvsem letnih, zdaj pa se globalnost napoveduje tudi na zimskih. V celoti vzeto, športne reprezentance potujejo sem in tja po svetu skoraj z enako intenziteto kot politične. Prevladujejo pa seveda še vedno trgovci. Tudi trgovci s proizvodi množične kulture oz. kulturne industrije.

4

Ne gre za globalno cirkulacijo samo dobrin in storitev, ampak tudi, kot običajno rečemo, ljudi in idej. A ker imamo obenem opravka z različnimi civilizacijami oz. kulturami, celotna navedena cirkulacija temelji na distribuciji pomenov, tj. na srečevanju in razhajanju različnih vrednot. Gre pri globalizaciji za svetovno širitev enih, zahodnih, vrednot ali pa za oblikovanje skupnega imenovalca, skupka vrednot, ki so (morda) lastne vsem kulturam? Gre za prevrednotenje vrednot drugih, predhodno torej za njihovo razvrednotenje ali pa za novo ovrednotenje, z vidika globalnosti, vseh vrednot, vrednot vseh, ovrednotenje, izhajajoče iz medsebojnega priznavanja različnih kultur?

Kulture so producentke smisla. Osmišljajo smisel življenja na različnih koncih Zemlje živečih ljudi. Brez smisla človek nima orientirja. Zato v 21. stoletju pred produkcijo, ki je bila odločilna v 19. stoletju in pred organizacijo, ki je bila ključna za 20. stoletje, stopa v ospredje prav orientacija. Kajti brez orientacije zgubita smisel tako produkcija kot organizacija, tako delo, princip produkcije, kot volja do moči/oblasti, princip organizacije.

*Za spopadom civilizacij oziroma za vojno kultur, kakor Nemci prevajajo knjigo Samuela P. Huntingtona z naslovom *The Clash of Civilization*, tiči potemtakem*

konfrontacija vrednot. Konfrontacija, ki se bo iz obstoječega boja za osmišljajoči Smisel zaostila do spopada in vojne ali pa se bo zmehčala in prevesila v sodelovanje, četudi tekmovalno. Do umiritve, do sklenitve premirja med globalnimi dejavniki/bojevniki, ki jih ne gre več enačiti zgolj s svetovnimi silami, lahko privede le medsebojno spoštovanje, torej upoštevanje temeljnih vrednot drug drugega.

V dobi globalizacije je svetovni mir mogoč le pod obnebjem svetovnega etosa. Kaj ta formulacija pomeni, si bomo najprej ogledali s pomočjo primerjave tez, ki jih v *Spopadu civilizacij ali preoblikovanju svetovnega reda* (MK, Ljubljana 2005) razvija in zagovarja postmoderni Huntington, v *Politiki med narodi – Borbi za moč in mir* (DZS, Ljubljana 1995) pa bolj tradicionalni Hans Morgenthau. Pritegnili pa bomo tudi avtorje, kot so Hans Küng, Zbigniew Brzezinski, Francis Fukuyama, Robert Kagan, Charles Taylor, Joseph Ratzinger, Jürgen Habermas, Jacques Derrida, Jean-Luc Nancy, Emmanuel Todd, Peter Sloterdijk, Michael Ignatieff, John Sallis, Iztok Simoniti, Danilo Türk in drugi.

V drugem poglavju *Od spopada do zavezništva civilizacij* je prikazano, kako se je zadnja desetletja oblikoval svetovni oz. globalni etos ter nazadnje prodrli tudi do organov OZN, dokler ga z Resolucijo ni verificirala in institucionalizirala Generalna skupščina Organizacije združenih narodov.

Tretje poglavje *Svetovne religije o človekovih pravicah ter o vojni in miru* predstavi globalno konstelacijo navedenih tem v okvirih judaizma, katolicizma, protestantizma, budizma, hinduizma in islamizma.

V četrtem poglavju z naslovom *Politična etika v dobi terorizma* gre za iskanje izhoda iz situacije, ki je zaradi spopada med terorizmom in antiterorizmom preplavljena z zlom in zato lahko izbiramo le med večjim in manjšim zlom.

Peto poglavje *Svetovni etos, evropska civilna religija in verstva na Slovenskem* na podlagi primerjave vrednot svetovnega etosa in vrednot, ki jih vsebuje ustavna pogodba Evropske unije, izpostavi etična pričakovanja od verstev, ki imajo pri nas največjo družbeno težo in zato odločilno vplivajo tudi na stanje v Slovenski vojski. Zlasti prek etične zavesti in moralne drže vojaških kuratov/kuratinj.

Na koncu podajamo nekaj ugotovitev in predlogov, nanašajočih se na slovensko notranjo in zunanjo, civilno in vojaško politiko, seveda povezanih z globalizacijo ter svetovnim mirom in svetovnim etosom.

Nosilec projekta
dr. Tine Hribar